

279356

F O A I A

P I S T pentru

MINTE, ANIMA SI LITERATURA.

Nr. 1.

MERCURIUL, IANUARIU

1855.

INDICE CHRONOLOGICU

de

Documente besericesi de la an. 1688 —
1752. — (nu prea cunoscute).

(Urmare din an. tr. Nr. 50)

La a. 1732 17. Noem. Prin decretu aulicu se demanda ca suma de 4299 ⁵/₈ cr., carea din provenite sub vacantia scaunului Episcopescu sau incassatu, si pe camata la cassa Grã Bancala sau elocatu ca se creasca pana candu va fi de ajunsu de a redica monastire, se se administredie la Grate officiu solutoriu viennense; si de o data spre cunoscintã se intãmédia, cumca pe langa anticipatii 400 f. pentru redicarea resiedentiei Eppesci se mai applacideadia 3600 f. — Nr. a. 734. 1732.

La a. 1732 11. Dec. Rescrisulu Imp. Carolu VI. catra clerulu si natiunea romanésca, cumca, cérerile loru in urmatoarea diaeta se voru lua, si prin una comisiunea din ambii Eppi, si mai multi consiliari catholici se voru desbate Nr. a. 763. 1732.

La a. 1732 Eppulu Klein consiliariu Regiu dobandésce locu si votu in diaeta tierii.

La a. 1733 in Ianuarie. Comisiunea cameratica au despusu a se face computulu spéseloru pentru redicarea monastirei, si a resiedentiei Eppesci in Fagarasiu; si au representatu aulei, cumca pentru cladirea acestoru edificii se poftescu 44,433 f. 36 cr. Nr. 17. 1733.

La a. 1736 9. Apr. Mandatulu camerii aulice ca clerulu romanescu se depute cugetulu de a redobandi partile possessionarie din Ordã-de josu (Váradsja) pana candu cu besericã rom. catholica voru fi impreunati; batãrca recunosce cumca clerulu dintru a le sale pentru sustinerea scoleloru o au cumparatu. In arch. cam. aul. fasc XLIII. din Aprilie.

La a. 1736 31. August. Contractu intre Fiscu

Regiu si Eppulu Klein pentru stramatarea dominiului Gherlei cu al Blasiului subscrisu de Eppulu si de W. de Dietterich, si de Petru Dobra directoru Fiscale.

La a. 1737 8. Maiu. Notã camerii aulice, la camara Transilvanico aulica despre in schimbarea Dominiului Gherlei si a Sambetei de josu cu Dominiulu Blasiului, si cumca Dominiulu Gherlei sau datu natiunei armenésce „Jure Inscriptio“ pe 100,000 f. se afla in arch. cam. aul. fasc. XLIV. din Maiu. —

Aici vinu a se considera conditiunile sub care sau facultatu Eppulu Klein de la scaunulu Romei ca se descinda cu inc. directoratu Transilvanico intru stramatarea Dominiului Gherlei cu a Blasiului, carele sunt urmatórele:

1) Ca Dominiulu Blasiului se se dee intregu dupa proieptulu facutu in 6000 f. una cu Costeielu si cu tóte appertinentiile, drepturile si emolumentele ori cumu numite, ce le are acumu Fisculu si le au avutu pana aci intru acelu Dominiu.

2) Ca in grabã si de o data se i se strapuie Dominiulu, si se se introduca intr'insulu.

3) Ca evictiunea se priimesca asupra sa l. Directoriu.

4) Ca se se dee instrumentu publicu la mana ambe partiloru.

5) Ca Dominiulu se nu se impartiesca in fonduri, ci numai in fructuri, din carele jumătate se fie pentru masa Episcopésca, jumătate pentru intretinérea calugariloru si a scolasticiloru.

6) Ca partea calugariloru obventóre pana cand' aceia se voru introduce, se o intrebuintiedie pe rendu Eppulu pentru cladiri.

La a. 1738 26. Ian. In Sinodulu Grate adunatu in Blasiu se subscriu conditiunile sub care clerulu romanescu unitu pentru mai grabnica cladire a

monastirei din Blasiu se apromitte a da din ale sale 25,000 f. in restempu de 5 ani.

Contestulu acelora aici pentru mai multe respecte il allaturediu in testulu latinu originariu.

La a. 1738 26. Ianuarie.

Conditiones.

Sub quibus Nos universus Clerus Graeci Ritus sacrae Romanae Ecclesiae per Tranniam unitus et infrascriptus ad Paternas tam Excelsae Camerae Aulicae Suae Mattis Smae nomine, quam Excellentissimi Domini Nuntii Apostolici aliorumque zelatorum Patronorum Intimationes, per Illm ac Rsm Dnum Dnum Ioannem Innocentium Klein L. Baronem de Szad Dei et Apostolicae Sedis Gratia Modernum Eppum nostrum Fogarasiensem, nec non Sacra Casareae Regiae catholicae Mattis consiliarium, in Sinodo generali anno praesenti 1738 die 26. Ian. Balasfalvae indicta et celebrata proposita et promotas pro celeriori aedificatione monasterii graeci ritus uniti Balasfalvensis etiam in his anxiiis circumstantiis contribuere vovemus.

1. Ut certi simus de stabilimento monasterii et Eppatus ne interim deplorabilem mutationem nos experiri contingeret, non licebit Ilmo Rsmo Dno Eppo ex pecunia illa in praememoratum finem colligenda expendere, donec clementissimas prius suae Mattis Smae desuper finaliter expeditas fundationales nobis non demonstrabit.

2. Pensio ex parte Excelsae camerae quolibet anno semper prius expendatur, illa autem finita, nostra.

3. Praefatum monasterium non vergat in prejudicium Ritus nostri, praeterquam religiosos Graeci Ritus idest Basilianos unitos, alios Religiosos non capiat dictorum vero Basilianorum saltem tres aut quatuor pro capitulo destinati de concreditis ad conservandum ipsis rebus et instrumentis litterariis cleri et nationis, ne, uti hactenus deplorabiliter decepti experti sumus alienis*) nostra concredentes melioribus instrumentis et rebus ad clerum pertinentibus privaremur, rationes ad id ex clero ordinatis dare teneantur.

4. Siquidem monasterium non moriatur cum ex pluribus constet, nihil exinde confiscetur, nec liceat ea propter illuc intrare etiam demortuo Episcopo.

*) Aici e unu documentu tare despre aceea, cumu — si cam candu sau perdutu si Sigillul metropoliei Belgradului.

5. Gaudeat indultis privilegiis, et libertatibus quibus Latini Ritus Monasteria in Ditionibus suae Mattis Smae gaudent.

De horum itaque inviolata etiam Excelsae Camerae observatione assecurati per decursum quinquenii summam illam 25,000 flonor pro tam salutari opere facultatibus deponere satagemus, idcirco ut supra-fatae conditiones a sua Matte Sma pro majori nostra securitate, Juriumque, monasterii uberiori futura cautela clementissime aprobentur, nobisque authentice extradentur, humillime et de genu rogamus et instamus. Datum in Generali Sinaedria Balasfalvensi anno et die ut supra.

Stephanus Pap Timandi	Nicolaus Pap a Beja
a Suk vicarius generalis	vicarius generalis in partibus superioribus et
in partibus inferioribus	protonotarius apostolicus m. p.
Tranniae eidemque annexis et protonotarius apostolicus m. p.	(S. S.)

(S. S.)

Nominibus et personis omniium in praefata Grlu Sinodo existentium universum clerum et nationem representant.

La a. 1738 21. August. Se emittu in Vienna fundationalele Dominiului Episcopiei Blasiului.

Intre 1739 si 1740. Inainteadia Eppulu Klein catra Imper. Carolu VI. o supplicatiune in 5. puncte, a caria tienore revarsa o lumina asupra starei clerului si a natiunei romanesci pana atunci grele si pretriste (intre scriptele mele o parte a conclusului ei lipsesce).

Catra — 1740. Guberniulu Tranniei trinite Imp. Car. VI. o supplicatiune, prin carea roga ca inalta sa Mitte pe Eppulu Klein se nulu fa ca consiliariu guberniale, pentru mai multe cause, din carele e una, ca ar derogá autoritatei Eppului romano catholicu, si ca romanii nu sunt auca capaci de a fi natiune, etc: —

La a. 1740 20. Opt. Au muritu Imperatulu Carolu VI.

La a. 1743 9. Sept. in Vienna. Imperatésa Maria Theresia transume si confirmeadia decretule Leopoldine si a predecesoriloru sei Imperati pentru clerulu si natiunea romana pana atunci esite.

La a. 1743 Eppulu Klein fiindu in Vienna in numele clerului seu au rugatu pe Sma Mitte, ca quarta dismeloru pe carea locuitorii romani din Fundulu Regiu o dau ministriloru sasesci, de aci in colo nu altora, fara preotiloru sei romanesci se

o dée; — si mai incolo, ca dismele ce le dau romanii, pe carele nationea sasésca le tine in arenda si le culége, de aici in colo se se exarendéze elerului romanescu, fiindca acesta se appromitte, ca va da arenda mai mare, de catu cum dau saaii. — Despre acésta fiindu intrebatu Thesauraurariatulu, acela rugatiunea acésta o au refrentu Nr. thes. 1709. 1774.

(Va urma).

DIN PROFECIIJE FAIMOCËLBI KAZAMIA.

Презичери Астролоџиче.

Чегиторii фымосџлби Kazamia кыноскџ вине къ де патрџ ани акыма не джгріжінџ а консџлата планетеле спре а презиче виторіџа фіе-кърџеа анџ къ чеа маі деплнџ ежактітате ші адевџрџ.

Контінџудџ ачеланџ сісте мџ не каре негре шіт дџ вом пџзі пџнџ ла сџџршітџа секџлмор, ам рџдікат канџа спре фіртментџ, ші цџнџудџ телескопџлз ла окіџ, амџ джгреватџ не планете деспре челе че аз сџ се тџмпле не пџмџнтџ дџ анџа 1855.

Дџсџ зна дін планете аз стрігатџ къ індігнэіе :

Еатџ тімџлџ пџлџџереі не лџтџнтџ; чіџма ші гроџана корџндіе дін Асіа, аре сџ се респн-дџаскџ песте тог пџмџнтџа, ші тоартеа фџрџ крџдаре аре сџ сечере не оаміні. Семле аз сџ се арете дџ фіртментџ, каре аз сџ адџкџ дџ ініміле оамінімор фріка ші гроџа. Дџсџ мџлді дінтре шџрїторї нџ аз а трџї песте ачесте зіле гроџаве, кџчі аз сџ се кџрџџ прїп чїџтџ ші рес-велџ. — Аз сџ се тџмпле префачерї тарї: чеї пџлді аз сџ се дџлїосаскџ, іарџ ачеї маї де цосџ аз сџ се дџпалџџ. Міџерїеа класеї де лџвџрџторї аре сџ спорїаскџ песте тџсџрџ. Індџстріа ші комерџџа аз сџ фіе кџтџшатџ. О флогџ аре сџ се нїмічџаскџ дџгр'о тарџе коџватере не анџ. Не лџнџџ цертџа тџсі флџнїџ тарџе, аре сџ се тџмплџ о вџгае фогртџ сџндџроасџ, ші аџе пџмаї кџтџена семїндїї аз сџ поатџ скџпџ де пеїре. Іарџ о Метрополџ (канїталџ) тарџе аре сџ се пџсџгїеџе ка одїніоарџ Бавїлонџа. Тоате наџїле Еџропџї аз сџ анџче артеме ші дџ ачеланї тімџлз о провіндїе аре сџ се револџтеџе прїп о коңџїра-дїе гроџавџ, іарџ дџ пџвџтџрџа еї аз сџ се арџте тічі тџџџџрџрї дџнтре повїлі, каре аз сџ проџџџ тџлџте даџне. Крістіанїџїа аре сџ фіе десавџтџ

ші крџдїнда кџтрџ Мџлџтџїторїџа лџтџеї дісапрџватџ, пџнџ че дџ сџџршітџ се ва арџта анџ нос лџтџ-торїџ дџ сџџршітџ дџ глорїеа ші опореа лџї D-џџџ каре ва прџдіка сџнта ші дџмнеџџеаска Еванџелїе. Мџлџте сџене траџїче ші осевїте пџтїмірі греде аз сџ вїе маї къ самџ дџнтре чеї лџномї. Еарџ де тарџїнеле Цертане аре сџ се анрџпїе хџлџра, каре фџрџ крџдаре сџчерџ не оаменї дџ кџтџена пџрџдї але Еџропџї. Де ачџеа фїдї къ прївїгерџе ші пе-адорпїдї.

Дџнџ ачесте презичерї планета аз тџкџтџ.

(Кџлїандарїџлз де Іамїї.)

Окіре ценерале.

Еатџ амїчі вџ сџнџнџ не дорїтџа ші прџдџїтџа вострџ Kazamia, каре се дџтџемеїџџ не регџле астрономїче, ші дџнџ овїчнїџта теа вџтрџнеаскџ есперїенџїе де маї мџлді ані вџ пџнџ дџ ведере тоате челе че обсерџаџїле тееле астролоџиче прџвестџескџ негрџ анџа 1855. Дар ваї! тџџ гџсџскџ дџ пенлџкџта невое де а вџ снџне нџ къ пџдїнџ сџфлетџаскџ тџхнїре, къ анџа ачџста се гџсџште сџџ дџрїџрїеа вџтрџнџлџї Сатџрнџ каре, дџнџ ідеџа астролоџїмор, е тог деџна де рџџ азџрџ. Дџсџ еџ гџсїндџа дџпрџевнџ къ зодїеа Верџрџелор дџ локїнда лџї Меркџрїџ, соџотџескџ къ анџа ачџста се ва арџта меслџкатџ къ вїне ші къ реџ.

Сџ венїтџ акџма Іџвїдїї меї чегїторї, ла осевїтеле фасе але лџнеї, вnde веџдї гџсї маї ежакте лџтџџрїрї, ші сџ дџчепетџ дескрїеџеа къ чџла дџ-тџїџ пропостїкџ.

Пропостїкџа дџтеїџ.

Деспре челе патрџ аногїтџнџрї.

Іарна аре сџ фїе ла дџчепџтџ фріџџроасџ, къ грїндїнџ ші неџџ; еарџ не ла мїџлокџ ші сџџр-шітџ температџ.

Прїмџвџара рече ші плоїоасџ пџнџ ла Екџвї-пондїе.

Вара пџлџкџтџ, дџсџ ші ачџста аре сџ ші аїџвџ канрїџџрїле, кџчі афарџ де кџлџџрџ, аре сџ адџкџ зіле носоторїте къ порї ші алџџ скїтџџр атмосферїче.

Тоамџа аре сџ фїе къ вџлџтџрї ші плої, къ реџџџџрї де рїџрї; іарџ не ла сџџршітџ рече.

4
А С Ъ П Р А О Л Т Ъ Л Ъ І.

(Кънтекъ поизларъ).

Din кълиндаръзъ Г. Баридіа.

Олтале, Олтецале,
Секадиаръ іеворъле
Ші тоте пзраіеле,
Съ рътъіе петріеле,
Съ ле аръзъ сореде,
Съ какъ еъ не джиселе.

Олтале рѣзъ тѣрвзратъ,
Че вѣ ашеа 'отърѣтатъ?
Сѣзъ къ динсезъ теа плоатъ,
De адѣчѣ ратѣрѣ ші вѣтѣчѣ
Ші капете де воинічѣ
Ші кънестре де каі тѣрѣчѣ.

Олтале, не талъзъ тѣзъ
Крескъ іеръзъ ші дѣдъзъ,
Съ паскъ ші тѣрвзлѣзъ месъ.
Ласъ съ паскъ съ се 'отрашъ
Съ факъ сапа фрѣтосъ
Ші порѣзъка 'мѣртѣскъ.

АНЪЛЪ NOX 1855.

Ънъ анъ се маі рѣтрѣсе ла векіа 'precedingъ
Днъ спадъзъ фрѣзъ марѣіні ала тѣмъіазі пасатъ,
Днѣрѣндъзъ днъ астъ ѳрѣ днъ стрѣнскъ рѣсѣрѣндъ
Не калеа історіеі, къ тотъ че'нъ лѣте-а статъ.

Къ елъ че дѣлѣчѣ спѣранде, пѣтрѣте къ вѣлѣдѣрѣ,
Се штерсерѣ ка рѣа сѣвѣрѣ де не флорѣ,
Ші къте інімі арсе днъ кърѣсѣ'і пѣ вѣзѣрѣ
Beningъзъ чѣлъ днъ зрѣтѣ, амарѣ ші къ фіорѣ!

Дрѣтарѣзъ 'шѣ таіе калеа къндъ сореде анше,
Ші 'нъ мѣнтеа са рѣсѣрѣзъ не дрѣтѣзъ ч'а петрѣкѣзъ;
Дрѣтарѣзъ ѳ отъ 'нъ лѣте, патѣра нѣ о спѣне,
Дѣчѣ рѣтѣчѣ'шѣ ші елъ пасѣлъ, тѣкарѣ не зпѣ
мѣнѣтѣ.

С'а дѣсѣзъ зпѣ анъ де лѣпте, де спѣітѣ ші дѣрѣре,
Лѣсѣндъзъ ка ші прочѣла рѣіні несте рѣіні;
Днъ вер ші каре п рѣѣ днѣрѣнтѣ а теа вѣдѣре,
Нѣ вѣдѣ, де кътѣ фѣінде, къ окѣ де лѣкрѣімі плѣні,

Сѣпѣзъ порѣ днъкъ не черѣрѣ, ші порѣ че варѣе гѣадъ,
Оркѣне, ч' аменѣндъ перѣре зпѣі етѣтѣ;
Сѣпѣнава Ромѣніа днъ паче, къ вѣадъ?
Атѣрѣнъ дѣла черѣрѣ, къраѣіѣ ші сѣмѣзъ къратъ.

Ънъ татъ днъ векіме, Ромѣнъ, д'алъ постѣрѣ елѣде.
Вѣзѣндъзъ, къ е съ тѣѳрѣ, кътѣтѣ не фѣі ла патъ,
Ші п'нѣлѣзъ къте зпѣлѣ, іа пасѣзъ съ черѣче-а фрѣнде
Мѣнѣзъкѣлѣзъ де верѣнде пѣлѣнѣнде, че ле-а датъ:

С'апѣкъ чѣлъ маі тѣре ші вѣде, къ пѣ поѣте.
Ала доіле пѣшѣште, ші алѣлѣзъ дѣпъ елѣ;
Черѣкѣндѣшѣ фѣікарѣ потѣрѣле лѣі тоте,
Вѣтѣрѣнѣлѣзъ іеа тѣлѣзъкѣлѣзъ ші граѣе-зпѣ рѣтѣрѣлѣ.

Шіла дѣ ла чѣлъ маігѣнерѣ, ші'лѣзъ фрѣнде къ'плѣспѣре
Асѣмене зрѣеазъ ші чѣіааладѣ копѣі. —
„Вѣдѣдѣ,“ ле зѣсе тата, лѣжрѣндъзъ воі днъ зпѣре,
Вѣдѣ: фѣі пѣрѣрѣеа 'нъ старѣ а да ла пѣптѣ къ мѣі!“

„Баръ' дѣакъ воі днъ копѣрѣ, тѣрѣндъзъ днъ не зпѣре,
Вѣдѣ граѣе фѣікарѣ кърѣвѣні ла ѳла са:
Не зпѣлѣзъ къте зпѣлѣзъ дѣштанѣлѣзъ, къ 'плѣспѣре,
Ка воі не рѣтѣрѣле, кърѣндъзъ вѣ ва стрѣіа!“

Трѣкѣтѣлѣзъ постѣ арѣтѣ, чѣгѣндъзъ днъ історѣі,
Къ астѣ 'пѣвѣдѣтѣрѣ сеазъ пѣ о амъ сѣіѣтѣ,
Сеазъ алѣ інѣрѣесе ші ѳрѣва сѣтѣедѣі
Рѣпѣндѣне де мѣнте, днъчѣтѣ о амъ перѣдѣтѣ.

Е ѳра чѣа днъ зрѣтѣ, къндъзъ патрѣіа не кіамъ,
Съ пѣвѣмѣзъ ла о парѣ верѣ каре алѣе грѣічѣ,
Ші асѣлѣтѣндъзъ сѣпѣнѣлѣзъ, чѣлъ варѣсѣ-ѳ дѣлѣче тѣмъ,
Съ не лѣсѣтѣ де зрѣ, де черѣте ші інѣтрѣічѣ! —

Къ вѣрдѣлѣзъ де тѣрѣіѣ, днъ лѣпте глорѣіосѣ,
Съ фрѣпѣцѣмѣзъ воі дѣштанѣлѣзъ, азѣнъзъ не есте датъ;
Рѣтѣне даръ' ка'нъ парѣ прѣіп сѣмѣзѣрѣ прѣдѣіосѣ.
Съ атѣстѣтѣмѣзъ ла лѣте вѣртѣдѣі де апѣратѣ!
Ерѣмѣтѣлѣзъ днъ Карѣпаці.